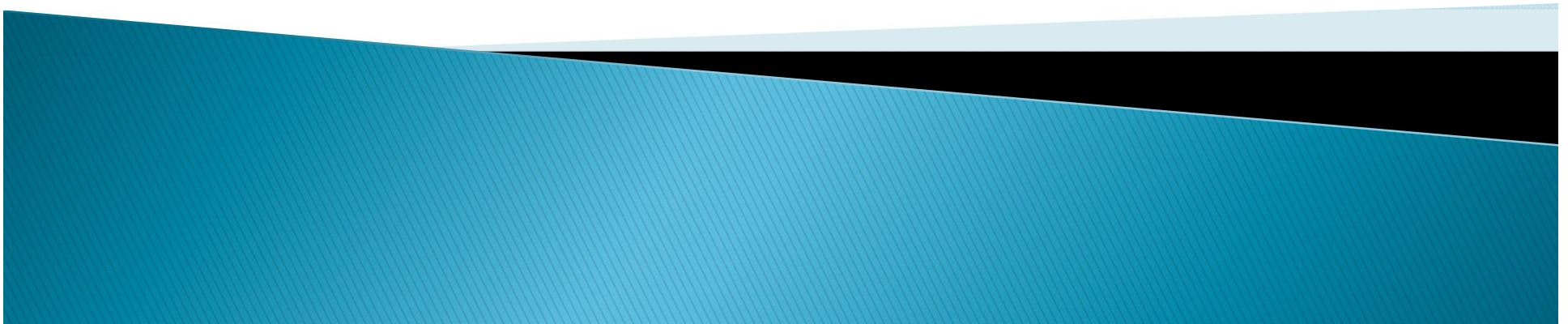

Energia și consecințele lipsei serviciilor energetice

Virgil Mușatescu (CNR-CME)

Vulnerabilitați

- ▶ Serviciile energetice către societate sunt esențiale – condiție *sine qua non* de dezvoltare.
- ▶ Lipsa totală sau parțială a serviciilor energetice esențiale pentru consumatori – vulnerabilitate energetică la diverse niveluri:
 - țară/economie
 - ramură
 - consumator rezidențial/cetățean.

Vulnerabilitate de țară

- ▶ Vulnerabilitate datorată dependenței de surse de energie externe nesigure din diverse motive (geostrategice, piețe instabile, de tip monopolist sau cartel etc.) sau din lipsa resurselor financiare.
- ▶ Această vulnerabilitate duce la instabilitate politică și poate afecta condițiile democratice ale statului.
- ▶ Opus: *securitatea în alimentarea cu energie*. Însă, în mod normal, securitatea absolută e o iluzie, pentru că uneori se poate obține numai la costuri inacceptabile. De aceea, securitatea este mai repede un concept bazat pe acoperirea riscurilor la prețuri acceptabile (Skinner, R. – Oxford).

Situatia României

- a) Un paradox: Comparând cu SM ale UE, în Romania, consumul rezidențial de energie este mai mic decât media europeană, totuși intensitatea energetică per capita este mai mare. Deci utilizare necorespunzătoare și important potential pt eficiență energetică.
- b) Standardul calității vieții e scăzut.
- c) Politica socială pt populație privind consumul de energie e stabilit de **disponibilitatea sprijinului politic**, nu de necesități.

In 2013, 30,5% din populația României s-a aflat în dificultate de a plăti facturile de energie și cele legate de locuință, de 3 ori mai mare ca media europeană (11,7%). Sursă: ICCV

Romania – Sărăcia energetică

- ▶ E considerată din următoarele motive:
- ▶ a) Lipsa accesului fizic (fără legătură la rețeaua de energie sau la o sursă descentralizată de energie electrică.
- ▶ b) Lipsa unui posibil acces comercial: inexistența unei piețe funcționale și echitabile.
- ▶ c) Lipsa mijloacelor financiare pentru plata serviciilor energetice.
- ▶ In Romania e redus la conceptul limitat de *sărăcie dpdv a combustibilului* – parte a sărăciei generale, dar diferit de aceasta.

Nivelul general al sărăciei și a sărăciei energetice pt Romania in UE 28 (2013), (%)

- ▶ Sărăcie – sărăcia relativă și rata sărăciei severe
- ▶ Sărăcia energetică – după criterii diferite

	Sărăcia relativă (%)	Rata deprivării materiale	Populație cu datorii la facturile casei	Incapacitatea de a menține temp. adecvată	Clădiri cu deficiențe majore
Romania (poziția)	22,4(27)	28,5 (27)	30,5 (25)	14,3 (18)	30,0 (21)
Media UE	16,7%	9,6%	11,7%	10,4%	N/A
Ultima poziție	23,1 %	43%	58,8%	44,9%	53%

Consecințe privind deprivarea de servicii energetice în România

Accesul inadecvat la serviciile energetice poate duce la:

- ▶ Nivel scăzut de trai;
- ▶ Risc crescut pentru răspândirea bolilor de inimă și a virozelor, final risc de deces;
- ▶ Perturbații ale sistemului educational pentru elevi/studenti și absențe sporite ale adulților la locul de muncă;
- ▶ Creșterea presiunii asupra sistemului de sănătate și costuri suplimentare la buget;
- ▶ Deficit de nutriție după principiul “încălzire sau hrană”;
- ▶ Folosirea de strategii familiale periculoase prin încercarea de rezolvare a problemei prin deconectări sau neutilizare corespunzătoare a surselor de încălzire.

Pragul sărăciei energetice

- ▶ Din nefericire, în mod obișnuit stabilirea unui prag al sărăciei energetice este o *decizie* politică și – în funcție de aceasta – se stabilește cine este sărac și în ce grad și – mai ales – cine *merită* să fie ajutat de stat. În acest fel, sărăcia energetică este legată de *suportabilitatea statului* de a asigura cetățenilor săi minimum de servicii energetice.
- ▶ Necesitățile specifice sunt cele de încălzire și de apă sanitară. Diferitele proiecte dezvoltate în România au încercat să stabilească metodologii atât pentru nevoia de încălzire (proiect UNDP) și pentru un trai decent. Bazându-se pe astfel de metodologie, Institutul pentru Cercetarea Calității Vieții de pe lângă Academia Română (ICCV) a făcut o simulare a situației în care electricitatea și gazele vor fi plătite la media europeană la sfârșitul anului.

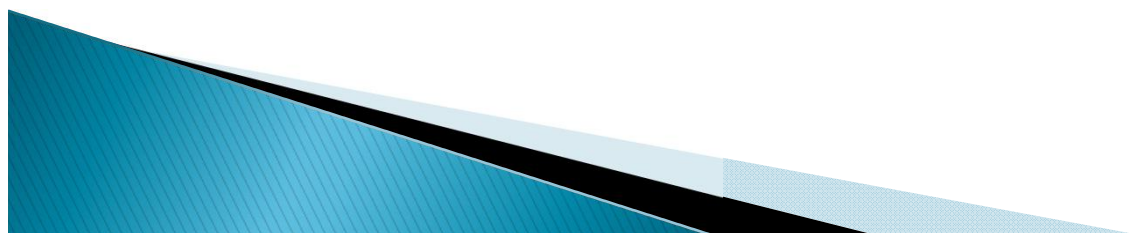

Impactul creșterii prețurilor energiei asupra pragului sărăciei și a costului întreținerii : Urban
(sursa: ICCV, 2017)

	Pragul minim decent			Pragul minim de subzistență		
	2016	2018	Fa de 2016	2016	2018	Fa de 2016
Pragul sărăciei	2 296	2 715	118,2%	1 861	2 245	120,6%
Costuri de întreținere locuință/total	401,8= 17,5%	814,5= 30,0%	202,7%	368,5= 19,8%	747,4= 33,3%	202,8%

Impactul în zona rural

	Pragul minim decent			Pragul minim de subzistență		
	2016	2018	Fa de 2016	2016	2018	Fa de 2016
Pragul sărăciei	1 850	2 188	118,3%	1 616	1 826	113,0%
Costuri de întreținere locuință/total	323,8= 17,5%	656,5= 30,0%	202,8%	198,8= 12,3%	403= 22,1%	202,7%

Concluzii privind impactul prețurilor energiei asupra pragului de sărăcie

- ▶ 1. Pragul poate crește semnificativ datorită creșterilor prețurilor energiei ducând la îngroșarea rândurilor celor care se află în situația de sărăcie.
- ▶ 2. De asemenea, proporția costurilor de întreținere în costurile totale de viață crește semnificativ (familia standard a fost considerată cu 2 adulți și 2 copii):
 - ▶ a. Urban: costurile decente de întreținere ar crește de la 17.5% la 30.0%; minimul de subzistență de la 12.3% la 22.0%.
 - ▶ b. Rural: e similar cu urbanul, costurile decente de întreținere de la 17.5% la 30.0%; minimul de subzistență de la 12.3% la 22.0%.
- ▶ 3. Structura bugetului familial se va schimba, spre un model cu o structură mai săracă și mai îndreptată către necesitățile de bază.
- ▶ Evident, apare o necesitate sporită pentru a se reduce factura de energie prin competiție pentru prețuri și prin eficiență pentru consumul de energie. În caz contrar, ar apărea o sarcină de nesuportat asupra consumatorilor și asupra bugetului de ajutor de stat. O altă cale ar fi creșterea veniturilor.

Venitul minim de inserție (VMI)

- ▶ Conform legii: VMI este un beneficiu unui ajutor social dat familiilor și persoanelor singure situate în dificultate de a preveni și a combate sărăcia și în risc de excludere socială.
- ▶ Acesta conține unul sau mai multe dintre următoarele ajutoare:
 - a) Ajutorul pentru incluziune socială;
 - b) Ajutorul pentru familiilor cu copii;
 - c) Supliment pentru locuire. ajutorul financiar acordat ca măsură de combatere a sărăciei energetice, destinat persoanelor singure sau familiilor cu venituri situate sub nivelul prevăzut la art. 9 alin. (3) lit. c), în scopul acoperirii integrale sau parțiale a cheltuielilor cu încălzirea locuinței în perioada sezonului rece. A cea această ultimă categorie e legată de sărăcia energetică.

Vulnerabilitatea

- ▶ Este definită în 2 legi:
- ▶ L123/2012 (legea energiei): clientul final care aparține unei categorii de clienți rezidențiali care, din cauza vârstei, stării de sănătate sau a venitului scăzut, se găsesc în risc de marginalizare socială și pentru a preveni acest risc sunt beneficiari de protecție socială, inclusiv de protecție financiară. Definiția e prea generală și nu este specifică sărăciei energetice.
- ▶ L196/2016 (legea ajutorului social): consumator vulnerabil – clientul casnic, persoană singură sau familia care nu își poate asigura din bugetul propriu acoperirea integrală a cheltuielilor legate de încălzirea locuinței și ale cărei venituri sunt situate în limitele prevăzute de prezenta lege. E limitată la sărăcia referitoare la "combustibil".

Vulnerabilitate (2)

- ▶ Cel mai dificil este de determinat necesarul real de căldură pt încălzire și apă sanitară. Proiectul UNDP a propus o nouă metodologie. Aceasta ia în considerare:
 - Tipul de clădire(individual, condominium cu parter + un număr de niveluri etc.);
 - Caracteristicile geometrice și tipul de materiale de construcții;
 - Caracteristicile termice;
 - Zona climaterică a României

Nevoi de servicii energetice

- ▶ E suficientă noțiunea de sărăcie de combustibil? Trebuie să considerăm problema consumatorilor vulnerabili ca parte a securității naționale.
- ▶ Este vremea unui "Bill of Energy rights"?
- ▶ La prezentul nivel de dezvoltare, în contextul "europenizării" serviciilor publice, cetățeanul european ar trebui să aibă acces la următoarele servicii energetice minimume:
 - Incălzire și apă caldă;
 - Preparare hrană și stocare;
 - Iluminat minim;
 - Acces la informație: radio sau TV, de asemenea acces la internet.

Concluzii și sugestii

- ▶ În România, sărăcia energetică este atacată prin: a) folosirea forțelor piețelor de energie (preț coborât prin concurență); b) programe specifice de eficiență energetică; c) ajutor social (pentru consumatorii vulnerabili).
- ▶ Sărăcia energetică trebuie mai bine înțeleasă drept concept și modalități de evaluare.
- ▶ Este necesară o abordare mai coerentă a conceptului nu numai în România, dar și în celelalte state membre UE. În scopul unei mai bune înțelegeri și a realizării unor instrumente potrivite sunt necesare mai multe date, indicatori comun agreeți și o monitorizare reală a situației.
- ▶ Inițierea unui observator al sărăciei energetice ar rezolva aceste probleme? Depinde de atribuțiile sale!

Concluzii si sugestii (2)

1) La nivel național:

- ▶ Stabilire de strategii nationale pt reducerea sărăciei energetice ca scop central, nu numai ca parte a reducerii sărăciei în general. La fel la nivel UE;
- ▶ Monitorizarea datelor privind sărăcia și o mai bună înțelegere a diferitelor categorii de deprivare, inclusiv sărăcia energetică;
- ▶ Utilizarea superioară a piețelor de energie: puterea de alegere/competiția
- ▶ Folosire mai bună a fondurilor speciale, dar și a fondurilor europene pt programe de eficiență energetică țintind consumatorii vulnerabili;

Concluzii și sugestii (3)

2) La nivelul țărilor/regiunilor

- ▶ Reglementatorii trebuie să fie atenți la situația consumatorilor rezidențiali și să monitorizeze suportabilitatea lor privind serviciile energetice. Să facă studii de impact pentru orice intervenție în regulile pieței;
- ▶ Similar, dar folosind alte instrumente, asociațiile care promovează eficiența energetică au un rol important. Sunt cele mai potrivite pentru conștientizarea efectelor eficienței energetice și – de asemenea – promovarea de bune practici.

3) La nivel local

Autoritățile locale trebuie să joace un rol mai important. Ele trebuie să se confrunte cu această provocare nouă și s-o integreze într-un concept mai larg al dezvoltării sustenabile a localității;

Mulțumesc pentru atenție!

- ▶ Aștept comentarii și întrebări

